

БИЛИНГВАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА: КОМПОНЕНТЫ, ПОКАЗАТЕЛИ, УРОВНИ СФОРМИРОВАННОСТИ

В. В. Демина

Аннотация. Раскрывается понятие билингвизм, билингвальной культура общения и ее особенности, установлена ее содержательные характеристики и взаимосвязь. Обосновано определение билингвизма как компонента общей культуры общения будущего учителя, необходимого для обмена информацией и опытом между представителями билинговокультур средствами родного и иностранного языков. Определена специфика профессиональной подготовки будущих учителей иностранного языка, которая заключается в необходимости билингвального общения, результативность которого зависит от уровня овладения коммуникативно-речевыми умениями и способностью организовать речевое взаимодействие.

Ключевые слова: билингвизм, билингвальное общение, билингвальная культура, будущие учителя иностранного языка.

BILINGUAL CULTURE OF THE FUTURE TEACHER OF FOREIGN LANGUAGE: COMPONENTS, INDICATORS, LEVELS OF FORMATION

V. V. Demina

Abstract. Processes are globalization of cultures of different countries, expansion of circle of common communication of future teachers, exchange, emigration of population, scientifically-labour experience with the transmitters of other cultures predetermine the necessity of study of foreign languages. Puts these changes before scientists new pedagogical tasks that is related to forming of culture of common communication for the future teachers of foreign language. In the offered article a concept is exposed bilingualism, bilingual culture of common communication and her feature, semantic descriptions and intercommunication are set. The specific of professional preparation of future teachers of foreign language consists in the necessity of realization of bilingual common communication, effectiveness of that depends on the level of capture and ability to organize language co-operation communicative-language abilities

Keywords: bilingualism, bilingual common communication, bilingual culture of common communication, culture, future teachers of foreign language, pedagogics.

УДК 37.04

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕТОДИКИ ВИХОВАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ДІТЕЙ-ПІДЛІТКІВ НА ОСНОВІ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК

О.В. ЄРЕСЬКО, здобувач кафедри педагогіки

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: ieresko.o@ukr.net

Анотація. Стаття присвячена виокремленню педагогічних умов ефективної реалізації методики формування валеологічних цінностей дітей-підлітків на основі формування життєвих навичок, до яких віднесено дві зовнішні умови: управління впровадженням методики виховання валеологічних цінностей на основі життєвих навичок, відбір і формування змісту навчання, та одна внутрішня – усвідомлення потреби у дотриманні здорового способу життя через формування ціннісного ставлення до здоров'я.

Ключові слова: виховання валеологічних цінностей, життєві навички, освіта на основі життєвих навичок, здоровий спосіб життя, управління впровадженням методики виховання валеологічних цінностей.

Актуальність (Introduction). Життя і здоров'я людини, як зазначено в Конституції України, є найвищими соціальними цінностями. Стан здоров'я сучасної людини залежить не лише від її спадкових ознак, від умов її проживання, але і від її власного ставлення до свого

здоров'я. Вибір способу поведінки у молодій людині існував завжди, але сьогодні в умовах вільної пропаганди алкоголю, тютюну, поширення ВІЛ-інфекції/СНІД та наркоманії цей вибір зробити непросто і часто він робиться не на користь здоров'я. Найбільш уразливими до впливу негативних суспільних явищ є учні підліткового віку. Вони живуть у середовищі, до якого не завжди вміють адаптуватись, на яке не можуть впливати. Це призводить до погіршення не лише фізичного, а й психічного здоров'я молодого покоління. Саме тому одним із головних завдань сучасної освіти є виховання здорового підростаючого покоління, забезпечення реалізації конституційних цінностей - життя і здоров'я людини.

Зазначені завдання знайшли своє відображення й в новій редакції Закону України «Про освіту», прийнятої у вересні цього року. Так, у статті 6 «Засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності», однією з засад визначено: «формування культури здорового способу життя» [5].

Реалізація зазначених завдань у навчальних закладах здійснюється вже тривалий час, але поруч із цим офіційна статистика Міністерства охорони здоров'я продовжує публікувати офіційну статистику, згідно якої понад 70% наших випускників шкіл мають рівень здоров'я нижче за середні норми [11]. Постає питання, чому так відбувається. У попередніх статтях ми наводили результати досліджень на підтвердження ефективності методики освіти на основі життєвих навичок у формуванні здорового способу життя дітей і підлітків, тепер вдається важливим проаналізувати якими є педагогічні умови реалізації зазначеної методики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Питання, присвячені визначенню педагогічних умов реалізації тієї чи іншої методики досить часто стають об'єктами наукових досліджень у педагогіці. При чому погляди різних науковців на визначення терміну «педагогічні умови» дещо різняться. У нашому дослідженні ми послуговувалися визначенням В. Манько. У цьому ж ключі педагогічні умови досліджувалися у публікаціях Т. Андрющенко, О. Антонової, О. Дурманенко, Н. Тверезовської та інших. Вихованню цінностей у підростаючого покоління присвячені праці Івана Беха, Омеляна Вишневського, Руслана Сопівника, Галини Шевченко, Василя Шинкарука. Формування навичок здорового способу життя дітей і молоді досліджують Ольга Балакірева, Тетяна Бойченко, Лідія Ващенко, Олена Пурік, Олена Сакович. Широко відомі в світі роботи, присвячені життєвим навичкам, науковців: Leena Mangrulkar, Cheryl Vince Whitman, Marc Posner та інших, видруковані, переважно, під егідою ВООЗ. Актуальні питання упровадження методики освіти на основі життєвих навичок знайшли відображення у роботах і вітчизняних науковців: Тетяни Воронцової, Віри Морозової, Володимира Пономаренка, Станіслава Страшка.

Мета (Purpose). Проаналізувати та визначити педагогічні умови ефективної реалізації методики формування валеологічних цінностей дітей-підлітків на основі формування життєвих навичок.

Методи (Methods): теоретичний аналіз і узагальнення даних літературних джерел.

Результати (Results). У цьому дослідженні ми послуговуємося терміном «педагогічні умови» в контексті тлумачення В. Манько, згідно якого педагогічні умови розуміються як взаємопов'язана сукупність внутрішніх параметрів і зовнішніх характеристик функціонування, що забезпечують високу результативність навчально-виховного процесу і відповідають психолого-педагогічним критеріям оптимальності [7]. Наведене визначення розширює А. Найн [8], яка стверджує, що «педагогічні умови — це сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів і прийомів підвищення ефективності навчально-виховного процесу і матеріально-просторового середовища, що забезпечують успішне вирішення поставлених і проєктованих у дослідженні завдань».

Спираючись на наведені вище визначення ми у контексті нашого дослідження розуміємо під терміном «педагогічні умови» сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників, які забезпечують ефективність і результативність процесу формування здорового способу життя, ґрунтуючись на принципах методики освіти на основі життєвих навичок. На основі проведеного аналізу літературних джерел ми виокремили наступні педагогічні умови ефективної реалізації методики формування валеологічних цінностей дітей-підлітків на основі формування життєвих навичок: усвідомлення потреби у дотриманні здорового способу життя через формування ціннісного ставлення до здоров'я; управління впровадженням методики виховання ва-

леологічних цінностей на основі життєвих навичок; відбір і формування змісту навчання.

Як бачимо, першу педагогічну умову ми маємо віднести до внутрішніх чинників, а другу та третю - до зовнішніх.

У попередніх статтях ми показували, що підхід до формування здорового способу життя дітей і підлітків на основі ціннісних орієнтацій є найбільш результативним. Такої ж точки зору дотримується більшість фахівців, які проводять дослідження у цьому напрямку. На підтримку цієї тези наведемо лише дві цитати. Л. Коберник: «головною ознакою розвинутості особистості, складовою її ядра, виступають ціннісні орієнтації, саме вони на ґрунті цінностей утворюють вісь свідомості людини, яка визначає рівень сталості та послідовності її дій і вчинків, спрямованості потреб та інтересів []»; Біла книга національної освіти України: «робота з формування здорового способу життя учнів та студентів має об'єднувати дві взаємопов'язані складові: 1) прийняття ними цінностей здорового способу життя (пропагандувальна складова); 2) здобуття ними знань і набуття умінь і навичок, необхідних для самостійного виконання його вимог (змістовно-інформаційна і практична площини)» [6].

Безперечним є те, що для успішного впровадження до навчально-виховного процесу в закладах середньої освіти нашої країни освіти на основі життєвих навичок потребує створення чіткої системи управління. Фактично в кожній публікації з управління подається своє визначення цього процесу та розглядається певний перелік управлінських функцій, які за деякими показниками відрізняються від аналогічних переліків інших авторів. Є.М. Павлютенков, В.В. Крижко у своїй книзі «Управління школою» визначають управління як:

- процес впливу на систему з метою переведення її в новий стан або для підтримки її в якомусь установленому режимі;
- цілеспрямовану діяльність усіх суб'єктів, спрямовану на забезпечення становлення, стабілізації, оптимального функціонування і розвитку системи;
- цілеспрямовану й чітко скоординовану роботу вчителів і колегіальних органів школи та інших навчальних закладів, підприємств, установ і громадськості, що являють собою керівну систему з комплексного створення всіх умов, необхідних для досягнення кінцевої мети виховання і навчання школярів [10 стор. 7].

Ця система має реалізовувати певні функції:

- планування впровадження освіти на основі життєвих навичок у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів;
- організацію впровадження освіти на основі життєвих навичок;
- мотивацію реалізаторів цієї інноваційної моделі (тренерів, педагогів, керівників загальноосвітніх навчальних закладів);
- контроль за впровадженням освіти на основі життєвих навичок у навчально-виховний процес.

Дана система управління повинна мати чітку вертикальну структуру. Враховуючи важливість завдань, що потребують реалізації з метою впровадження освіти на основі життєвих навичок, цю вертикальну структуру можна представити таким чином: Міністерство освіти і науки України, новостворений орган – Державна служба якості освіти, регіональні органи управління освітою, заклади середньої освіти. Науково-методичний супровід цього процесу, на наш погляд, доцільно покласти на Національну академію педагогічних наук України, регіональні методичні служби та заклади післядипломної педагогічної освіти.

Найважливішою функцією Міністерства освіти і науки України із підпорядкованими йому структурами (наприклад, Інститут модернізації змісту освіти) в цьому питанні ми вбачаємо у стратегічному плануванні та розробці тактики впровадження освіти на основі життєвих навичок, організації належної роботи та забезпеченні спільно з Державною службою якості освіти дієвого контролю за впровадженням освіти на основі життєвих навичок. До завдань цього напрямку також слід віднести:

- аналіз зарубіжних та вітчизняних літературних джерел щодо впровадження освіти на основі життєвих навичок;
- створення сприятливого для впровадження середовища (підготовка громадської думки, переконливі докази в ефективності саме такої моделі в формуванні здорового способу життя учнівської молоді тощо);

- підготовку кваліфікованих тренерів, які навчатимуть новим методикам вчителів;
- організацію роботи щодо розроблення відповідного навчально-методичного забезпечення тощо.

Окрім того, на органи державної влади покладається ще одна важлива функція – мотивації навчальних закладів, окремих педагогічних працівників до запровадження освіти на основі життєвих навичок. Ця функція може реалізовуватися через організацію певних змагань між закладами освіти з відзначенням переможців, вивченні кращого педагогічного досвіду вчителів регіону щодо запровадження у навчально-виховний процес освіти на основі життєвих навичок тощо.

Саме такий підхід до управління впровадженням освіти на основі життєвих навичок, на нашу думку, має забезпечити зростання рівня стану здоров'я наших дітей.

Ще однією зовнішньою педагогічною умовою ми виокремлюємо відбір відповідного змісту освіти для ефективного формування здорового способу життя дітей-підлітків. Проєктом державного стандарту початкової загальної освіти нової української школи чітко визначені цілі соціальної і здоров'язбережної освітньої галузі:

«Учень/учениця

- 1) дбає про особисте здоров'я і безпеку, реагує на діяльність, яка становить загрозу для життя, здоров'я, добробуту власного і тих, хто його/її оточує;
- 2) обмірковує альтернативи, прогнозує наслідки, ухвалює рішення з користю для здоров'я, добробуту та безпеки власного та інших;
- 3) робить аргументований вибір на користь здорового способу життя, аналізує й оцінює наслідки та ризики;
- 4) виявляє підприємливість та діє етично для поліпшення здоров'я, безпеки та добробуту» [9].

Саме для реалізації наведених цілей і має відбиратися відповідний зміст освіти. Слід зауважити, що питання добору змісту є досить складним і потребує, на нашу думку, окремого дослідження.

Висновки і перспективи (Discussion). На основі теоретичного аналізу та узагальнення даних літературних джерел виокремлено педагогічні умови ефективної реалізації методики формування валеологічних цінностей дітей-підлітків на основі формування життєвих навичок. До яких віднесено дві зовнішні умови: управління впровадженням методики виховання валеологічних цінностей на основі життєвих навичок, відбір і формування змісту навчання, та одна внутрішня – усвідомлення потреби у дотриманні здорового способу життя через формування ціннісного ставлення до здоров'я.

Перспективним напрямом подальшої роботи є вироблення рекомендацій щодо відбору змісту для формування здорового способу життя в закладах середньої освіти із використанням методики освіти на основі життєвих навичок.

Список використаних джерел

1. Антонова О.Є. Психолого-педагогічні умови реалізації методики навчання педагогічно обдарованих студентів у процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. – Випуск 17 / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ – Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. – С. 254-258.
2. Бех І.Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Том 1. – Чернівці: Букрек, 2015 - 840 с.
3. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України; за ред. В. Г. Кременя. – К., 2009. – 185 с.
4. Дурманенко О. Теоретичний аналіз поняття «педагогічні умови» в контексті моніторингу виховної роботи у вищому навчальному закладі // Молодь і ринок, №7 (90), 2012. – С. 135-138.
5. Закон України «Про освіту» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

6. Коберник Л.О. Роль та місце ціннісних орієнтацій у формуванні особистості / Л.О.Коберник // Наука і освіта // Науково-практичний журнал південного наукового центру АПН України. – Одеса. – 2008. - № 4-5. – С.28- 33.

7. Манько В. М. Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін / В. М. Манько // Соціалізація особистості: зб. наук. пр. Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова. – К. : Логос, 2000. – Вип. 2. – С. 153–161.

8. Найн А. Я. Инновации в образовании: монография / А. Я.Найн. - Челябинск: ИПР МО РФ, 1998. - 288 с.

9. Нова українська школа. / Проект державного стандарту початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

10. Павлютенков Є.М., Крижко В.В. Основи управління школою. Х.: Вид. група «Основа», 2006. – 176 с.

11. Сайт Міністерства охорони здоров'я України (<http://www.moz.gov.ua/>).

12. Сопівник Р. Курс лекцій з педагогіки (для студентів напряму підготовки «Філологія») / Р.В. Сопівник. – К.: ЦП «Компринт», 2014. – 172 с.

References

1. Antonova, O.Ye. (2008) Psykholoho-pedahohichni umovy realizatsii metodyky navchannia pedahohichno obdarovanykh studentiv u protsesi vyvchennia dystsyplin pedahohichnoho tsykladu // Suchasni informatsijni tekhnolohii ta innovatsijni metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy. 17. 254-258.

2. Bekh, I.D. (2015) Vybrani naukovy pratsi. Vykhovannia osobystosti. 1. Chernivtsi: Bukrek. 840.

3. Kremen V.H. (2009) Bila knyha natsional'noi osvity Ukrainy K.185.

4. Durmanenko O. (2012) Teoretychnyj analiz poniattia «pedahohichni umovy» v konteksti monitorynhu vykhovnoi roboty u vyschomu navchal'nomu zakladi. Molod' i rynek. 7 (90). 135-138.

5. Zakon Ukrainy «Pro osvitu». Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

6. Kobernyk, L.O. (2008) Rol ta mistse tsinnisnykh oriientsij u formuvanni osobystosti. Nauka i osvita. 4-5. 28- 33.

7. Man'ko, V.M. (2000) Dydaktychni umovy formuvannia u studentiv profesijno-piznaval'noho interesu do spetsial'nykh dystsyplin. Sotsializatsiia osobystosti: zb. nauk. pr. Natsional'noho pedahohichnoho universytetu im. M. Drahomanova. 2. 153–161.

8. Najn A. Ya. (1998) Ynnovatsyy v obrazovanyy: monohrafyia. Cheliabynsk: YPR MO RF. 288.

9. Nova ukrains'ka shkola. Proekt derzhavnoho standartu pochatkovoї zahal'noi osvity Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

10. Pavliutenkov, Ye.M., Kryzhko V.V. (2006) Osnovy upravlinnia shkoloiu. Kh.: Vyd. hrupa «Osnova».176.

11. Sajt Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy (<http://www.moz.gov.ua/>).

12. Sopivnyk R. (2014) Kurs lektsij z pedahohiky (dlia studentiv napriamu pidhotovky «Filolohiia»). K.: TsP «Komprynt». 172.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ РЕАЛИЗАЦИИ МЕТОДИКИ ВОСПИТАНИЯ ВАЛЕОЛОГИЧЕСКИХ ЦЕННОСТЕЙ ДЕТЕЙ-ПОДРОСТКОВ НА ОСНОВЕ ФОРМИРОВАНИЯ ЖИЗНЕННЫХ НАВЫКОВ

О.В. Ересько

Аннотация. *Статья посвящена выделению педагогических условий эффективной реализации методики формирования валеологических ценностей детей-подростков на основе формирования жизненных навыков, к которым отнесены два внешних условия: управление внедрением методики воспитания валеологических ценностей на основе жизненных навыков, отбор и формирование содержания обучения, и одна внутренняя- осознание потребности в поддержании здорового образа жизни через формирование ценностного отношения к здоровью.*

Ключевые слова: воспитание валеологических ценностей, жизненные навыки, образование на основе жизненных навыков, здоровый образ жизни, управление внедрением методики воспитания валеологических ценностей.

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF THE IMPLEMENTATION OF THE METHOD OF EDUCATION OF VALEOLOGICAL VALUES OF CHILDREN-SEEN ON THE BASIS OF LIFE SKILLS EDUCATION

O.V. Ieresko

Annotation. The article is devoted to the identification of pedagogical conditions for the effective implementation of the methodology for the formation of valeological values of children-adolescents on the basis of the formation of life skills education, which include two external conditions: the management of the implementation of the methodology of education valeological values on the basis of life skills education, selection and formation of the content of learning, and one internal - awareness of needs in observing a healthy lifestyle through the formation of a value attitude to health.

Keywords: education of valeological values, training methods, life skills education, healthy lifestyle, management of the implementation of the methodology of education valeological values.

УДК 374.28(09).378

ОСНОВИ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ

Р. В.ЗОЗУЛЯК-СЛУЧИК – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

E-mail: zozulyak_roksolyana@ukr.net

Анотація. Розвитку сучасної вищої освіти в Україні сьогодні притаманне формування нових стандартів, системотворчим фактором яких виступає професійна компетентність майбутнього фахівця. Водночас соціальна робота належить до тих рідкісних видів професійної діяльності, де часто не професійні знання і навички, а особистісні якості фахівця багато в чому визначають успішність і ефективність роботи. Тому в процесі навчання соціального працівника відбувається не тільки пізнання ним основ і тонкощів професії, а й виховання його як особистості, формування духовно-моральних якостей, які майбутній фахівець виявить в роботі з людьми. Метою дослідження виступає теоретичний аналіз питання сформованості основ професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах у сучасних наукових дослідженнях. Результатом сформованості професійної етики майбутніх соціальних працівників бачиться готовність до продуктивної самостійної й відповідальної дії, завдяки якій студент має можливість продемонструвати власні знання, уміння, моральну культуру, що проявляється в моральній взаємодії та діяльності, тобто йдеться про досягнення рівня професійно-етичної компетентності. Зроблений аналіз спонукає до формування концепції формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах.

Ключові слова: соціальний працівник, етика, сформованість професійної етики, навчальний процес.

Актуальність (Introduction). В основу сучасної освітньої політики покладена якість вищої освіти. Адже саме вона сприяє вирішенню комплексу завдань, що спрямовані на формування особистості компетентного фахівця, орієнтованого на навчання, постійне особистісне й професійне самовдосконалення. Також, важливим є посилення уваги як до загального морально-правового, так і до професійно-етичного становлення особистості майбутнього фахівця. Об'єктивний рівень професійної підготовки майбутнього фахівця визначається сформованістю його професійних і особистісних якостей. Очевидним є факт, що не

© Р. В. Зозуляк-Случик, 2017